

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

31 decembre st. v.

12 ianuarie st. n.

Ese in fiecare duminică.

Redacțiunea :

Strada principală 375 a.

Nr. 53.

ANUL XXV.

1889.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl ; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

La Hirlău.

De multă vreme aușiam pe tatăl meu vorbind despre mine și dicend :

— Ioniță, Ioniță, dar vremea trece și Ioniță e băiat mare : etă, cu ajutorul lui Dșeu, ce avem acuma ? 1864 ; la mai implineșce opt ani. Trebuie de acuma să-l dau la Hirlău la școlă.

Tatăl meu dicea, cei din casă îl ascultau și eu . . . eu îi prindeam vorba și căutându-mi mai departe de jucării, făcend cocoșei de hărtie ori făcend, cu forșecele din hărtii rupte de prin condicele și ciaslôvele tatei, cai potcoviți, ômeni călări, bulgari cu pantaloni largi, turci cu șalvari și cu cialma, boi cu côrne, capre cu barbe lungi, și câte alte viețâți pe care le înșiram pe ferestre . . . pare că me aud cum imi diceam în gând :

— Ioniță e mare, adică eu sânt mare ! Se 'nșelege, de când tot mic, tot mic . . . de acuma sânt mare, de acuma la școlă, la școlă domnescă, la Hirlău.

Și când ajungeam cu gândul la Hirlău, o uliță lungă, plină de care și de căruți, incepa să mi se întindă prin minte, printre doue rânduri de case cu streșini late, lipite unele de altele, pe sub care, pe lângă târăbile încărcate cu clituri de bucăți de săpun, cu cercei, mărgel, flori, cu inelușe de cositor albe ca argintul, și impuchițate cu lumi albastre, roșe, verđi și de tôte soiurile, cu scule de lanuri, cordele, bolduri, etc. ; pe lângă târăbile încărcate de bucăți de peșce sărat, crapi întregi despicați și puși unul peste altul, morun, tinichele slimôse-verđi pline cu unt de lemn séu cu oloi ; pe lângă târăbile încărcate de pâne și covrigi, pe lângă uși deschise ale dughenilor de abagerie și cizmărie din care eșia un miros des și mucigăios de iulturi și de cizme noue, vedeam lume peste lume mergend parte la deal parte la vale, aci întelnindu-se, aci încrucisindu-se și oprindu-se la o târăbă séu la alta, și negotindu-se și cumpêrand. Tôte aceste le vedeam în gând, și tôte aceste alcăuiau liștav ulița têrgului Frumușica. Dară mie nu mă plăcea să dic că e Frumușică, că la Frumușica fusesem, voiam ca acesta să fie Hirlău, că de Hirlău imi eră mie dor, că de Hirlău aușisem povestindu-se atâtea și atâtea lucruri. Tatăl meu când avea de têrguit ceva mai de samă, se ducea la Hirlău ; cuconul Stefanache Cirimpei-vechiul, la Hirlău ; gramaticul la Hirlău, piserul la Hirlău, tôte lumea la Hirlău. Apoi Hirlău eră și têrg mare, pentru că eră mult mai departe decât Frumușica ; întei și întei eră satul nostru Oșești, apoi mai mare decât densusul eră têrgul Frumușica, după aceste Hirlău și apoi Iașul, după

care, ceva mai departe, adică cel mai mare decât tôte eră Erusalimul, unde se duceau ômenii de se făceau hagii.

De Hirlău imi eră mie dor ; prin Hirlău me primblam eu de atâtea ori cu gândul și pe sub șândrămălele lui, printre lumea care umblă pe acolo pe dinaintea târăbilor, me vedeam și pe mine, imbrăcat cum eram, cu o bluză creță de flană roșă cu pu-chiței negri, lungă până aprôpe de genuche, cu pantalonași scurți cu volănase de aceeaș materie, și pe cap cu o pălăriôră neagră, cam pe ceta, îngăitanată și incungiurată cu cordele roșe, care imi atêrnau pe spate. Me vedeam mergend și oprindu-me dinaintea unei târăbi pe care se vedeau mulțime de feluri de hărtie poleită din care aș fi putut să-mi fac niște cocoșei să se ducă vestea. La Mărchidanii cari veniau pe la noi prin sat de strigau : *marfă ! marfă !* și vindeau femeilor și babelor piper și tămăe și băeților și fetelor mărgel, inele și câte-o drimbă, care cântă așa de frumos ; la Marchidani în coropele lor cele cu trei patru caturi, vêdusem eu multe lucruri, vêdusem până și căluți de turtă dulce, dar hărtie poleită, nu. La Hirlău inse trebuia să fie, că de acolo cumpêrase cucôna llinca — preotêsa cea bêtrână, un păretar (iconostas) de hărtie poleită. Ce are a face coropca unui marchidan și cu un têrg ca Hirlăul !

— Bade Ghiorghe, dar dumniata ai fost la têrg ?

— D'apoi !

— Ai vêdut cum sânt dughenele ? Ai vêdut că din față tôte sânt deschise : ușele fără uși, ferestrele fără sticlă și decă te uiți de afară veđi până în fundul dughenei . . .

— Apoi așa.

— Dar pe târăbi ai vêdut ce mai de lucruri frumôse ? plumburi : roșu-cu-albastru, condee, musici, drimbe, pistôle !

— Se 'nșelege.

— Bade Ghiorghe, Mărchidanii dela têrg aduc marfa, care o aduc la noi în sat ?

— Poi-cum !

— Bade Ghiorghe, satul e sat unde șed ômenii și têrgul e un sat de mărchidani ?

— Da.

Așa vorbiam într'o ți cu badea Ghiorghe care eră argat la noi, și uitându-me la densusul cum își lucră niște opinci, me gândiam :

„ Ferice de ômenii mari : ei se duc la têrg când le place, nu le dice nimeni nimic. Badea Ghiorghe a fost la têrg ; tatăl meu, de câte ori îl dore câte o mășea, dice de-i pune caii la trășurică și se duce la têrg la bărbierul cel care are cleșce și-i scote mășeua îndată. Costacne, celalalt argat al nostru, a fost și el la têrg, ba încă la Hirlău, că la Hirlău spune

el că s'a întâmplat de s'a scâldat cănele nostru Leu într-o puțină cu lapte acru. Al dracului Leu; a făcut și el multe, dar i s'a infundat și lui. Când a furat pânea cea mare nu l'au prins, când a furat bucata cea de pastramă de ôie, nu l'au prins, dar acuma... de... cum dice cocóna Catinca, urciorul nu merge de multe ori la apă!

Să fi fost și eu pe acolo, ce-aș fi mai ris!

Costache mergea cu sania, cu lemne, pe uliță, prin mijlocul drumului; dar lui Leu se vede că i-a mirosit a lapte acru, că șciu eu cum miróse el: stă pe loc, ridică botu 'n vânt, suflă repede, repede, lărgește nările și mișcă nasul încóce și incolo, cum aș mișcă eu un deget. Lui Leu i-a mirosit a lapte acru, a luat-o tiptil pe sub dugheni, și când a dat colo de puțină cu lapte acru, cam plecată dinaintea tărăbei, s'a ridicat frumușel, a pus doue labe pe gardina putinei, s'a apucat de lins de pe dógă, ș-apoi, ca s'a jungă mai bine la lapte, s'a suit cu totul: a pus piciórele de dinapoi pe gardină și cele de dinainte mai innăuntru în puțină, s'a apucat de mâncat, și tocmă atunci, se vede, a venit și jidanul cel cu dughiană, și când a strigat: ho! el de frică s'a scăpătat din picióre și a cădút în puțină. Ce-o fi đis jidanul?! Dar ceialți ómeni?... Apoi după ce-a eșit din puțină, alb și plin de lapte acru, că d'abiá vedea cu ochii, când a început el a fugi pe sub dugheni și a se scutură, de cine s'atingea, și pe lângă cine se scutură, îi făcea albi; toți ómenii de pe sub rëndul acela de dugheni, au ramas albi! Costache ar fi pățit-o el bună de-ar șciut careva al cui este cănele. Dar Costache tăcea și se strică de ris. Când m'aș duce eu odată la Hirlău, m'aș uitá dinadins pe unde ar fi câte-o puțină cu lapte acru! Óre când m'oi face eu mare să me duc la Hirlău, să vėd vr'un căne plin de lapte acru ori să-mi scot și eu măsele la bărbier?...

Cam așa me gândiam eu și me gândiam de multe ori, și vedeam chiar tērgul: tărăbile inșirate cu feresțele cu rafturi pline de sticle cu rachieri albe, gălbui și roșii, în care se vedeau de departe, printre prăfuiéla sticlei, roșul spălăcit al vișinelor umflate; apoi stēlpii ușilor și părății împēnați de cuie în care erau atērnate, testele de linguri de lemn, pungi rotunde de piele increțite la gură și băeri lungi de șuvițe de piele impletite; șiraguri de sape, șiraguri de pālării negre și vīnete scrise pe funduri cu cridă, cercuri de care erau spēnzurate câte cinci șese cóse, pe care vēntul le mișcă împreună cu cercul și le loviá unele de altele, și câte mai câte. Imi părea că sūnt chiar în tērg: simțiam miros dulciag și prós-pēt de covrigi calđi, miros de pâne dospită, miros de cizmărie nouă și de piele dubită, miros de bécănie: un fel de amestecătură de miros de rachiu, cēră de luminări, unt de lemn, séu brânză de ôie și peșce sárat; și auđiam chiar vuetul, vorba și harmalacul din tērg: jidoveșce amestecat cu româneșce — un nesfērșit ram, ram, ram, ram, care se amestecá cu scirțitul carelor, cu nechezatul cailor, hodorogitul rótelor și sfērșitul cárnaților care se frigeau mai prin tóte răspântenele în niște tavale mari, din care se ridicá un fum subțire-albăstriu cu un miros plin și usturoiat; ér din acest vuet auđiam din când în când desprindēndu-se și câte ceva mai ráspicat:

— Hei, le-le! Ce ai la traistă? — Bine, las să fie așa! — Đeu că nu dá mâna, să n'am parte de ochii cu care me veđi! — Dēcă vrain, na-ți; dēcă nu vrain, nu na-ți! — Trei lei ș-un ort, pentru dumniata! — Hēi! Bade, bade, nu vii să-ți dau o căciulă bună pentru căcăul dtale? — Dēcă i-ai da, i-ar prinde bine!

Auđiam și simțiam atunce și auđiam și simțiam

de câte ori me gândiam, și me gândiam fórtē adese, pentru că tóte lucrurile de car credeam că aveam nevoie și care — imi erau dragi, vedeam că veniau dela tērg. Până și banii veniau dela tērg. Cine ducea la tērg o părăche de boi, dēcă-i vindea, aducea acasă mulțime de galbeni.

Tóte veniau dela tērg, și câte nu-mi trebuiau mie?! Așá de pildá un pușcaș din sat, venind într-o đi dela vēnătóre cu pușcă, torbă, corn și tóte cele trebuitóre, se opreșce la noi, chiamá pe mama Soltana, și ni lasă doi iepuri.

Iepuri și pușcă: numai grija lor n'avusesem până acum.

— Așá sūnt iepurii, mamă Soltano?

— Dar cum să fie?

— Hm! Ce urechi mari! mustețe!.. Mamă Soltano, iepurii au mustețe!

— Nu veđi că au.

— Au mustețe, mamă Soltană, dar sūnt impușcați!

— Da.

— Apoi dēcă sūnt impușcați, de ce stau cu ochii deschiși?

— Apoi așá!

— Mamă Soltano, dar dēcă te-ar impușcă pe dniata, ai ședé cu ochii deschiși?

— Mmm! Drac?...

Apoi: de ce asta, de ce cutare, și întórce-i, răruceșce-i, cautá-i dela unghii și până la dinți, și-i prohodeșce și-i cercetézá: ce fac? pe unde tráesc? cum? și cu ce? și cum îi vénézá? Dar de ce folos?! Costache îi jupoiézá, le ia pielea, mama Soltana îi face bucate și eu, nu șciu pentru ce, dar stau în bucătărie și me țin mereu de mama Soltana.

— Mamă Soltano, dar pentru ce îi impușcă pe iepuri?

— De, ca să-i impușce!

— Dar pe un căne ar puté să-l impușce?

— Apoi la ce? Dór cănele nu se mánăncă.

— Dar o găină ar impușcă-o?

— Găina face oue, pécát!

— Dar cocoșul?..

— Cocoșul cāntá.

— Dar o rață?..

— Pécát și de rață, că și rața face oue.

— Apoi dar să impușce rățoiul!

— E! Nu se póte! Cum să remáe rățele făr de rățoi!

— Apoi rățoiul nu cāntá, nici...

— Dar cum să remánă casá fără rățoi?!

— Așá, nu se póte, gândesc eu. Pécát că n'am eu o pușcă să veđi cum s'ar puté. Dēcát ar fi adus pușcașul acei doi iepuri, mai bine ar fi adus o pușcă.

— Ce bine e să ai o pușcă!

Me gândesc și gândul imi sbóră la tērg la Hirlău. La Hirlău trebuie să fie pușci de vēndut, imi điceam, și zăriam chiar în Hirlău la ușa unei dugheni, printre niște șiraguri mari de covrigi, aninatá și o pușcă, o pușcă mare ca cea dela pușcaș. Dar mie mi-ar trebui una mai mică! Una mică nu de impușcat iepuri, ci pentru impușcat vrábii! Dar pentru asta trebuie mers la Hirlău!

ÉR Hirlău! Pușcă la Hirlău, sabie ca a soldatului celui dela curte. la Hirlău, tóte la Hirlău. De ce n'a lăsát óre Dđeu ca fiecare sat să fie jumétate sat și jumétate Hirlău! Ce aprópe ar mai fi Hirlăul!

Ar fi fost aprópe, în adevēr Hirlăul, dar pán atunce remána tot departe de mine și eu departe de el, și departe și de hărtie poleită și de musici, și de pistóle și de pușci pentru impușcat vrábii și de tóte.

Tatăl meu tot dice, c'o să ne ducă la școlă la Hirlău, dar când m'o duce? De mare sūnt destul de

mare! Încă de vr'o doue palme să mai cresc și sunt cât densus! Pe mama Soltana mai am ajuns-o: până peste vr'o câteva săptămâni o întrec chiar!

Eram mare, căci me măsuram eu mereu punându-me lângă sobă, lângă mesă, la ușorul ușei și mai cu semă lângă ușa bucătăriei, care eră aproape numai cât mine și vedeam singur că eram destul de mare. Cu toate aceste... Se vede că pe mine n'o să me mai ducă la Hirlău!

Cine știe cine se duc la Hirlău! Cum nu găsesse eu ceva să me pot face mare!..

Cam așa me gândiam și câte gânduri de aceste nu-mi treceau prin minte, când odată într'o seră, când ne pusesem la mesă, aud pe tată-meu:

— Vra să dică Ioniță mâne seră mânâncă la Hirlău, mâne la școlă.

— Da, séu ba, séu nu știu ce respund ceialaltî, dar eu rămân cu imbucătura în gură, me uit la el, vreau să-l înțeleg și nu înțeleg nimic, pare că nu vorbește de mine, pare că nu mai sunt eu Ioniță, care eră băet mare și trebuia dat la Hirlău, la școlă domnescă.

Doue lucruri mi se arată și mi se amestecă prin minte:

Hirlăul pe care îl doriaam și școlă cu profesorul care trebuia numai decât să me pună la cetit. Incep deci, a spune în gând bucăți din bucovna mea, pe care o șcieam din scortă în scortă și pare că me aud cum diceam incetșor și repede: *az zemne-erz-az, buche-cu-bu-cacu-estu-che-buche, glagole-lude-az-la-glagole-on-go-lude-estu-le-glagole*... și cu 'ncetul dela această slovenitură ajung cu gândul la Hirlău.

Ceialaltî mânâncă, ceialaltî vorbesc, spun, au trebă, eră eu sunt la Hirlău. Nu știu ce mai fac, nici nu știu când dorm. Noptea la fiecare minută me deștept, mereu visez că tatăl meu a plecat singur și că eu am ramas. Noptea aceea a fost mai lungă decât o intrégă veșnicie, și diua de a doua di, diua când me vëdui cu tatăl meu în trăsura pe drumul Hirlăului, incepu să-mi pară de asemenea lungă: aci mi se părea că am rătăcit drumul, aci împărea că trăsura o să se restorne, o să se strice și n'o să mai putem merge mai departe; aci un nor care se ridică nevinovat pe albastrime cerului îmi pare că o să aducă o furtună care o să ne oprască pe loc. Și cu toate aceste diua eră atât de frumoasă, o lumină așa de limpede, un aer așa de prospăt și de întăritor, niște vederi așa de frumoșe! Apoi cântări de păsări de câmp, cântări de cosași și de caii popii prin erbă cu țira, țira, țira lor nesfârșită; *crîștia, crîștia* al cristeilor; *pipalacul* potirnichilor și veselul și harnicul *rac, rac* al broșcelor, întovărășit din când în când de câte o strună mai grosă a câte unui broscoi mai bêtărân séu a unui buhai de baltă, făceau o adevărată serbătore. Mare și frumoșă serbătore fusese diua Pașcelor, cu hora, cu scrînciobul (dulapul) din sat, dar diua duceri mele la Hirlău eră încă și mai frumoșă. Drumul acela nici astăzi nu-mi ese din minte. Pentru întiaș dată mergeam pe acolo și tot ce vedeam îmi plăcea, la toate me uitam și totul până și o móră pustie: móră dela Nacu, de și eră incuiată, pustie și infundată, găvozdită lângă o ezetură, într'o mocirlă pârășită și verde de mătretă, totuș mie mi se părea slăvită, poetică. Frumuseța locurilor me făcea să uit din când în când lungimea drumului; și decă lungimea noptii se mai scurtase pentru că ațipiam și adormiam din când în când, acuma drumul se scurtă, pentru că gândul îmi sbură la visurile aevea, care răsăriau din farmecul frumuseței locurilor.

Când ajunsei inse, la bariera Hirlăului, nu mai știu ce făceam, nu mai știu decă mai eram eu, Ioniță, eu Ioniță băiatul părintelui Diaconul dela

Oneșci. Visam, eram incredințat că visasem, și chiar visam.

Visam că treceam pe-o uliță necunoscută, apoi pe alta și pe alta și pe nu știu mai câte; visam că me făceam pe la o casă mare aședată de o parte din tîrg, casă albă și fără nici o ingrăditură, care sémênă a ceva pustiu și care se dicea că eră *Școlă domnescă*. Apoi... nimic.

Când m'am deșteptat, vëdui trăsura noastră dinaintea unei case, pe care nu o cunoșceam, eră tatăl meu, care eră lângă mine, me sărută de vr'o câteva ori pe frunte și pe obraz, și apoi se sue în trăsura:

— Remâneți sănetoși, dice el. Cată Ioniță fii cu minte și nu te pune cu băeții la bătalie ori la trîntă, să ve rupeți hainele. Remâi cu dlor, cu dl Sandulescu, și dlor au să-ți dea tot ce ți-o trebui... și jucării și tot, tot, tot! Audeți?! Remâneți sănetoși.

Atâta mai vorbește, se inchină cătră noi și plecă.

Dl Sandulescu mai dice nu știu ce, eu inse stau neclintit: me uit după trăsura, me uit multă vreme și rămân uitându-me. Dl Sandulescu pe care îl cunoșceam foarte bine, căci adeseori venise pe la noi și el și soția lui, dl Sandulescu inse, la care țineam foarte mult, apropiându-se de mine și luându-me în brațe, îmi dice:

-- Haide în casă.

La aceste vorbe doue șirõe de lacrimi me podidesc, un suspin adânc îmi coșește pieptul și un plâns nemângăiat și nesfârșit îmi ese din piept cu cuvintele: lasă-me! lasă-me!

— Vrei să-ți cumpăr jucării? me întrebă.

— Nu!

— Vrei portocale? acadele?

— Nu!

— Un cuțitaș?

— Nu!

— O musică? O...?

— Nu! Nu!..

— Atunci ce vrei?!

— *Tata!* strig eu odată și nu știu ce mai fac! La Hirlău erau de toate, dar *tata* nu eră.

Th. D. Speranța.

Flori albastre.

Îl ori albastre, dela densus, cu cât drag eu v'am păstrat
Îmi spuneți de ce, la simu-mi, ați pălit și v'ați uscat?
Cât sunteți de oflitate! Ați al vostru viu parfum
A perit, ca făr de viêtă ați ramas pe veci d'acum.
Erați fragede, plăpânde, sémênafi a flori din rai
Și 'n mănuchi îmi vorbiați mie al iubirei dulce grai.
Ve priviam, cu 'nvăpăiare, căci simțiam că ați aprins
Focul viu ce 'ntr'al meu suflet de un véc cređusem stîns.

Flori albastre, flori albastre, veșteđite de de mult,
Ați îmi-e peste putință glasul lui să nu-l ascult!

Cât am plâns când veșteđite l'a-l meu piept ați tremurat
Ș-am vëđut a vōstre frunđe c'au pălit, s'au spulberat!..

Sunteți ore 'nchipuirea, apoi dulce inceput,

Ce frumos se desfășoră, apoi-i dureros pierdut?

Sunteți glasul deșteptării și-mi spuneți că tōte-s vis,

Că 'n spre iad re ȳntă pașii când gândim la paradis?.

Că va fi ca voi, odată, stîns, pălit al seu amor

Și ca tot și el aicea o să fie trecător?...

Ar fi crudă prevestirea... dar de-i scris s'o și 'nțeleg:
Între viêtă și 'ntre mōrte, un minut, nu stau s'aleg!

Smara.

O privire fugitivă asupra literaturii române din secolul 16, 17 și 18.

(Incheiere.)

Cronicile de și erau defectuose, intru cât adevărat descriau numai întâmplări de sub domnia timpului lor, fără motivări și fără nici o legătură, totuși sunt cu mult mai importante, decât cele anonime, cari s'au scris înainte de reformațiune, pentru că ne servesc drept orientare geografică mai specială, mai corectă și mai completă decât acele; ér de altă parte și din punct de vedere al cunoștinței limbice, juridice și naționale sunt atât de însemnate, încât nu putem îndestul mulțami prozedinței, pentru că ni le-a păstrat.

Încât privește literatura bisericească, pe scurt putem observa, că tocmai sub reformațiune și-a ajuns culmea. Ceea ce s'a făcut mai târziu pe terenul acesta al literaturii, a fost mai mult formalism.

Pe lângă prosă, s'a dezvoltat și poezia.

Cel mai însemnat rol îl joca în poezia populară: cântecele eroice. Aceste cântece descriau și pertractau faptele mărețe ale ducilor și eroilor națiunii, și ca atari formau în câtva parte din istoria națională.

Acestor cântece le premerșeră în epoca trecută, — adevărat înainte de reformațiune — baladele, basmele și doinele populare.

Istoriografia s'a dezvoltat în Muntenia și în special în Moldova; ér literatura bisericească în deosebi în Transilvania.

Esaminând zelul național din ori-ce punct de vedere, vedem, că acesta se dezvoltă în mod admirabil. Durere inse, numai pe puțin timp.

Cădând la 1453 Constantinopolul victima turcilor, grecii, și cu deosebire grecii fanarioți părăsindu-și patria cea devastată și sfărâmată de ordele turcești, căutau alte locuri, unde și-ar pute continua traiul ușor, ce și l'au pierdut.

O parte din ei căutară refugiu în Italia; cea mai mare parte inse și totodată cei mai rafinați se traseră cătră orient și inundară Muntenia și cu deosebire sêrmana Moldovă.

Mai târziu apoi reculegându-și încâtva puterile, — în loc de a fi mulțamitori țerilor mame, pentru că i-a primit, hrănit și încălzit la sinul lor, — nu se îngrozesc chiar și prin mijlocele cele mai nemernice a le răni inima.

Cu ticăloșia cea mai gróznică se întreceau a năbuși, a suprimi și a nimici tot ce e român, a inspiră în toate spirit grecesc, închidând calea liberei dezvoltări. Ba în cruditatea lor nici școlele, nici altarele divine nu le cruțau, ci au introdus în ele în locul dulcei limbe sonore, limba greacă.

Pe la 1595 eră deja cea mai mare parte a funcționarilor greci, respective fanarioți, cari prin toate mijlocele cercau a influența asupra românilor, ca să-i despóie de simțul național.

Cu toate aceste în suta 16 și 17 nu-ș putură fanarioții ajunge scopul, fiind românii ajutați în mare parte și de reformați, de și aceștia avură un scop contrar, precum am amintit deja.

După ce inse reformații — neputând face nimic cu românii, se retraseră, — încep fanarioții a păși cu totă tária în contra românilor.

Ticăloșia lor ajunse la culme în 1711, când neindestulindu-se mai mult cu cele cucerite până atunci, ocupară și scaunul domnesc, exerciându-și puterea domnăscă spre dauna libertății române — 110 ani, adevărată suferință la 1821.

Sau influența lor diabolăscă, fruntea națiunii

române s'a aplecat, avântul literar cădu în amotélă adâncă, generațiunea cronicarilor degeneră, disciplina bisericească a slăbit, morala, caracterul și conștiința națională au decădut intru atâta, că la 1745 boerii ênșiși rógă pe domnul grec, ca să nu dea funcțiune publică aceloră, cari nu posedă corect limba greacă.

La decadința Moldovei au contribuit foarte mult și referințele triste, în care stătea cu Polonia și cu Porta otomană.

Sêrmana Moldovă! Până când în suta 17 ea formeză sorgintele activității mai serioase, mai diligente pe terenul literaturii române: acuma, în suta 18, ea este mai decădută, mai dejosită. În suta precedentă ea eră fala, ea eră fruntea țerilor române... și acuma... acuma...

Până ce Moldova și Muntenia gemeau sub jugul rușinos al fanarioților — Transilvania eliberându-se de sub domnia, respective influența principilor calvini, cădu pe mâna împêraților și regilor austriaci și pe a maghiarilor.

Astfel aflându-se de o parte sub apăsarea cea mai revoltătoare, ér de altă parte promițându-le catolicii cerul și pământul la cas de se unesc — neputând a mai suferi — ca să-și ușureze starea vitregă, o mare parte din ei s'au unit cu Roma, recunoscând pe papa de cap al bisericii.

După unirea românilor, catolicii încep a înființa școle pentru români, a tipări cărți, toate inse în spirit catolic, având de scop desnaționalizarea și catolisarea românilor.

Dar maghiarii vedeau în dezvoltarea și ridicarea românilor un pericol mare și pentru acesta căutau să-i asuprescă cu tot felul de mijloce chiar și imorale. Unii au mers până acolo, încât târaiau pe copiii români cu sila dela școlă și-i puneau slugători la bibolii domnești, numai ca să nu învețe și să nu lumineze.

Așa se pare, că românilor nu li-au fost desparte aceste lovituri de sorte, căci și ei între sine, în cei uniți, cu cei cari remaseră credincioși bisericii orientale, s'au desbinat și astfel poporul român din Dacia lui Traian luptându-se deoparte în contra asupritorilor sei și a catolicilor, cari acum voiau cu totul a-i contopi, ér de altă parte între sine, decădu cu totul.

Până la 1750 nu vedem nici un semn de viață pe terenul literaturii.

Dar urgia, umilirea și tendințele ostile ale inamicilor nu putură să nimicăscă cu totul simțul național din români. Conștiința, caracterul românesc păstrat curat de poporul de jos, care nu se lasă fluințat de străini.

În lipsa cea mai ardetore apar de-odată pe terenul mumentul întunecat a literaturii române niște luminați, ca niște lucéferi, cari luară și începură lupta redesteptării conștiinței și a simțului național.

Inocențiu Micul, episcop din Transilvania, a înființat la 1738 o școlă în Blaș, care fu cercetată de o mulțime mare de tineri români. Tot Inocențiu Micul a conceput ideea de a trimite pe cei mai capabili elevi români la Roma, spre a se împărtași acolo de o instrucțiune și educațiune mai înaltă. Acești tineri după întórcerea lor din Roma, deveniră apostolii, martirii redesteptării spiritului național, amorțit în o letargie de 16 secli.

Dintre aceștia trimiși la Roma, cei mai distinși au fost; Șin ai, Ioan Maior și M. Samuil Clain, ai căror nume neputem să le va fi păstrat în veci de către fiii poporului român.

Prin înălțarea și dezvoltarea acestor bărbóri asupra deșteptării și unirii celei Trăsură române începe

TATĂL NOSTRU!..

și literatura română a se desvoltă a renvia ca un fenice din cenușa sa.

E adevăr, că după reformațiune s'a fost îmbogățit literatura noastră română, cu toate aceste nu putem dice că a stat la un grad mai înalt de perfecțiune.

Șcim că cronicile erau defectuoase, erau mai mult niște fragmente lipsite de cunoștința temeinică a lucrurilor și a limbei.

Istoria adevărată abia acum s'a început cu Șincai, Petru Maior, Clain și ceilalți.

Scrierile acestor bărbați produsera o adevărată revoluțiune între străini și cu deosebire între maghiari și între cei din Austria, cari toți din toate părțile începeau a le combate.

Lupta în contra acestor opuri s'a continuat și după mărta autorilor, ba nici astăzi nu s'a terminat. Ideile acestor bărbați înse au triumfat, și argumentele aduse de ei pentru romanitatea și originea poporului și a limbei române atât sunt de puternice și bine motivate, încât cu totă reutarea și nisuița inamicilor noștri nu le-au putut resturnă.

Resultatul acestei lupte literare a fost întărirea simțului național, desvoltarea limbei și a literaturii noastre naționale. Limba română într'atâta s'a desvoltat, încât e corespunzătoare și suficientă chiar și pentru traducerea opurilor din limbele cele mai culte din Europa.

Până când înse Transilvania se desvoltă, progresază: Moldova și Muntenia încă tot gem sub jugul fanariot. În aceste țeri, ca în două morminte vie, numai cronicarii mai dau încă puțin semn de viață, dintre cari cei mai însemnați au fost: Miron Costin, Dimitriu Cantemir, Ioan Neculea, Urechia și alții.

Poporul român sub jugul fanarioților a decădut cu totul, eră unelta orbă a inamicilor. Acesta fu cauza că în special poesia s'a desvoltat sub domnia fanarioților și anume elegia și cântecele haiducești, cari eternisară luptele cetelor haiducești contra tiranilor fanarioți.

E adevăr, că scrietorii acestor țeri mult au influențat pentru deșteptarea simțului național atât prin cronicile lor, cât și prin cântecele haiducești, dar toate aceste nisuițe nu putură să provoace poporul român la o luptă în contra inamicilor sei.

La 1821 apoi se ivi și eliberatorul Tudor Vladimirescu, care prin revoluțiune alungă pe greci pentru totdeauna din țerile române și mântuește patria de sub jugul degradător.

Acestă faptă, e drept, o plăti cu viața, dar scopul a fost ajuns; patria liberă, și numele lui va fi în veci glorios eternisat!

Scăpând de urgia grecască, ca să pătă erăș continuă activitatea întreruptă pe terenul literar, boerii români își trimiteau copiii la universități străine și mai ales la Paris.

Urmările au fost, că rentorcându-se tinerii boeri în patriă, au adus cu sine datinele, limba franceză, care în scurt timp ocupă locul celei grece și se familiarisază cu totul în curțile române.

Astfel eliberându-se limba română de sub influința celei grece, de și cade sub a celei franceze, totuș asta cel puțin e mai aproape de cea română de o parte, er de altă parte ea posedă o trumseță și ușurință în espresioni, și corespunde mai bine geniului, limbei române, născute fiind ambele din unul și acelaș trunchiu, adecă din graiul vechiu roman. Acesta e cauza, că limba din Moldova și Muntenia e mai ușoră, mai fluidă și sonoră, dar mai puțin gramatică și mai puțin regulată decât cea din Transilvania e mai greoasă, dar nu mai regulată.

Prin urmare cu suta 19 intră întreaga națiune română pe o cale cu totul nouă a vieții culturale.

Activitatea sa pe terenul literaturii în toate direcțiunile ia un sbor puternic.

Prin gramatica lui Șincai deja la 1780 se introduce studiul științific al limbei și astfel s'a pus baza adevăratei literaturi.

La 1812 se înființază prima școlă pedagogică în Arad, la 1820 apare primul ziar românesc, la 1837 »Gazeta Transilvaniei« cu o sumă mare de mai multe diare românești. Tot la 1837 înființază episcopul Orăzii-mari: Samuil Vulcan un gimnasiu în Beiuș.

Poesia populară asemenea ia un avânt mare și apare și ea tipărită.

La 1852 V. Alecsandri publică întreia colecțiune de poezii populare.

Dieta dela 1848 din Ungaria prin ștergerea iobăgiei și a privilegiilor nobilimei și prin enunțarea libertății cuvântului, a presei și a învățământului, asemenea a contribuit la înaintarea și desvoltarea literaturii române.

La 1860 Alesandru Cuza, Domnul României, șterge cu totul literile cirile și introduce cele latine, dând prin acesta curs liber desvoltării literaturii române.

Tot în suta 19 se scrie și adevărata istorie critică.

Decă aruncăm o privire macar fugitivă asupra desvoltării popoarelor din Europa, cu durere trebuie să constatăm, că nici un popor din numărusele naționalități n'au avut să sufere atâtea umiliri, așa crunt servilism, ca sērmana națiune română.

Patru seclii și jumătate ea a fost în orientul Europei prima stavilă, peste care s'au frânt orcanale barbarei semi-lune pornite asupra creștinismului.

Și pe când semi-luna scaldată în sânge român începă a apune de pe orizontul cuceririlor tirane: românul remase și mai departe subjugat și călcat în despotismul privilegiilor nobilimei, espus plăcerii și favorului eventual al sorții, care până la mijlocul sutei 19 numai mamă vitregă i-a fost.

Dar ranele trecutului și-au curmat durerea; națiunea română deja pe la începutul seclului presinte, atinsă de spiritul naționalismului, care caracterisază acest secl, mereu se emancipează de sub catenele inimice; în inimile românilor se incuibă iubirea nemărginită de limba maternă, zelul național, dorul de cultură științifică și cu aceste prosperarea generală, pe a cărei cărare înse românul adese suspină în suvenirea trecutului fatal și se incurgază în speranța viitorului auriu cu poetul G. Sion în aceste cuvinte:

Multe patimi, multe rele,
Multe chinuri și nevoi,
Multe suferințe grele,
Suferit-am vai de noi!
Dar de-acuma mēi române
Ai ramas între cei vii,
Mēi române ați séu mâne
Tu terice ai să fii!!!

Aurelia N. B. Ionescu.

Nunta păcătoasă.

— Baladă din Bucovina.

Goghiață apa Nistrului
În fundul pământului;
Da nu 'nghiață
Ci de mare sup...

Căci in lume nu se pôte,
 Ca pe-o soră al ei frate
 Să o fac' a lui nevestă.
 — Of tu frate de crai mare,
 Tare mi-i durerea mare,
 Du-te tu din țeră 'n țeră,
 Ia-ți femeie și te 'nsoră.
 — Da, tu soră 'n țeri am fost
 Și șciu fetele dea rost;
 Fă-ți colac din noue grăe,
 Și haidem la cununie.
 — Of tu frate de crai mare,
 Tare mi-i durerea mare,
 En să mergi in ceea casă
 Și să cați in ce-i pe mesă;
 Cată cartea jumătate,
 Să te lepeți de păcate,
 Unde 'n lume se mai pôte,
 Ca pe-o soră al ei frate
 Să o fac' a lui nevestă?

Dar cel frate de crai mare
 Nici că milă nu mai are:
 Ei la nuntă au plecat,
 Vreme grea s'a rădicat,
 Se 'noră și fulgeră,
 Vreme bună nu eră,
 Sorele s'a 'ntunecat,
 Luna 'n sânge s'a 'nnecat.
 In biserică-au intrat,
 Sfinții 'n genunchi au picat,
 Icone-au lăcrimat;
 Dar icóna Precestei,
 Din fundul bisericeii,
 Cu glas mare-a cuvântat:
 — Popă, popă, faci păcat,
 Unde 'n lume se mai pôte
 Să cununi soră cu frate?
 Popa s'a și supărat
 Și din gură-a cuvântat:
 — Mulți crai eu am cununat,
 Sfinți in genunchi n'au picat,
 Icone n'au lăcramat —
 Și afară că i-a dat...
 Dar cel frate de crai mare
 S'a uitat la sfântul sóre,
 Că lumină nu mai are;
 Sorele s'a 'ntunecat,
 Luna 'n sânge s'a 'nnecat.

M. Viorescu.

Irigațiunea sangvină a creierilor in timpul somnului.

Într'un memoriu asupra »visului la surdo-muți«, citit acum de curând la Academia de științe morale și politice din Francia, de dl Felix Hément, partea fiziologică a cestiunei a condus pe autor să examineze care eră gradul de irigațiune sangvină a creierilor in timpul somnului, cu privire la ceea ce se petrece in mod când suntem deștepți. Cu această ocasiune, citeză un aparat foarte ciudat al doctorului Mosso din Turin, pentru a experimenta acest punct de fiziologie, de cea mai mare insemnatate.

Acest aparat consistă dintr'o scândură, mobilă indestul de mare pentru ca un om să se pótă culca pe ea. Scândura jócă in esperință rolul limbei cântarului și este indestul de sensibilă pentru ca îndată ce se stabileșce orizontalitatea, corpul cel mai ușor,

pus pe una din căpêteile sale, să facă a devia linia orizontală.

Acastă scândură, culcându-se o persónă pe ea cu fața in sus, este pusă in starea unui echilibru perfect. Orizontalitatea ei este complectă, și sângele circulă liber la persóna asupra căreia se face esperință. Orizontalitatea scândurei remâne aceeaș pe cât timp această persónă are spiritul cu totul neocupat; dar îndată ce i se adreséză cuvântul, atențiunea, chiar fără voie-i, ce dă la ceea ce i se dice, face fără indoielă ca sângele să se grămădeșcă spre creeri, căci scândura se inclină îndată in partea despre cap. Decă, din contră, persóna adorme, scândura se inclină in partea opusă, ceea ce probéză că sângele se depărtéză dela cap și se grămădeșce spre picioare. In această stare decă persóna viséză, scândura se inclină din nou in partea unde se află capul și inclinarea contrară când visul s'a terminat.

Fenomene de felul acesta par a fi indestul de convingetóre. Ele esplică in d'ajuns decolorațiunea feței la persónele cari dorm și somnul care urméză digestiunile celor grele, in cursul cărora sângele se grămădeșce spre organele digestive și lasă creerii intr'o stare de anemie relativă. Ele esplică asemenea cum lucrările intelectuale escesive și preocupatiunile pré mari fac să se grămădeșcă sângele la cap, și pot să provóce congestiuni cerebrale.

Dl Hément vorbeșce cu această ocasiune, de o esperință a doctorului englez Durham. Acest observator, scoțend o bucată de os dela craniul unui căne și punend in locu-i o bucată de sticlă, a putut să observe, prin această feréstră improvisată, circulațiunea sângelui la suprafața creierilor.

El a vedut, in momentul somnului, vasele gollindu-se și creerii pälind și lăsându-se móle; și, din contră, in momentul deșteptării, a vedut asemenea cum vasele se umplu de sânge și creerii se umflă și se coloréză. Doctorul Hammond, medicul armatei din Statele Unite, s'a aflat in posițiune d'a repetá această observațiune asupra unui om, victima unui accident de drum de fer și-ai căru creeri se puteau foarte bine vedé. In fine, Claude Bernard a constatat aceleași fenomene in anestesiă.

Pronosticurile directorului Observatorului din Viena, sânt d'o perfectă precisiune.

Remâne a se șci decă faptele vor confirmá.

Cartea amorului.

Absențele scurte aprind amorul; cele lungi îl omóră.
Mirabeau.

In afacerile de amor, dela nevinovăție și până la greșelă, nu e decăt un sárut.
Albéric Second

Un efect al amorului e de a transformá pe amanți și de a-i face asemenea cu obiectul iubit.
Pétrarca.

Amanții pasionați sém enă cu flecarii cei mari: nu au trebuință decăt să fie ascultați, fără ca să le respundă cineva.
Chabanon.

Amanții nu au totdeuna a-și spune ceva, dar au a-și vorbi.
Buclos.

Amantul descopere nevetei tot ce bărbatul îi ascunde.
H. de Balzac.

Amiciția și amorul se iubesc ca doi frați cari au să impartă o moștenire.
Oxenstiern.

Arta d'a face daruri.

În serbătorile Crăciunului și 'n ajunul anului nou, când toți membri familiei, amici și cunoșcuții, au obiceiul d'a-și face daruri, este chiar potrivit să vorbim nițel despre daruri și d'a spune că ce se cade și ce nu se cade în asta priviță. Căci mulți oameni fac daruri, dar numai puțini știu, că dăruirea este o artă, ce nu bani reclamă, ci bunul gust.

Banii sânt rari, dar bunul gust e și mai rar, deci nu e mare nici numărul acelor, ce se pot numi măestri în arta d'a face daruri.

Se pôte că este o lipsă de modestie femeiească, decă cu tôte aceste vreu să ve întrețin despre arta d'a face daruri; inse aretați-mi o femeie care să n'aibă gust și încă gust mai bun decât celelalte. Lipsa acésta de modestie nu este individuală, dar e defectul secului întreg, pe care bărbații îl cultivă cu dragoste, căci acest defect — după părerea lor — este una din acele slăbiciuni, pentru care ne țic »sec-sul slab.«

Lipsa de modestie este acea slăbiciune a femeilor, care alcătuește puterea lor. Acésta sună a paradox; dar esteticii și filosofii moderni își clădesc teoriile pe paradox. Pe temeiul paradoxului indicat, cred că mi-am creat și eu dreptul d'a scrie estetica dăruirii.

Ce este esența dăruirii? A face bucurie. Dar trebuie să băgăm bine de samă, ca în loc de bucurie, să nu producem supărare. Mai cu samă femeile nu trebuie să uite asta nici odată. Decă dăm mai mult, decât ce ni-i permis să dăm: decă dăm mai mult, decât ce pôte primi o femeie; decă darul nostru denotă o intimitate acolo unde nu-i loc de intimitate: darul nu produce bucurie, ci supărare.

Darul să fie vrednic nunumai de dăruitorul, ci și de acela căruia i se face. Bonboniera dăruită unei fete sărace; acoperitorul de ferestă, brodat pe catifea, dat aceluia ce are mobile foarte simple, se potrivește ca nuca 'n părete.

Dăruirea, de și e artă liberă, totuș are reguli bine stabilite, pe care nu pôte să le trecă cu vederea nime. Aceste reguli, ce-i dreptul, se numesc prejudeții; cu tôte aceste toți caută să ne supunem lor. Ba putem țice, că prejudețiile nicăiri nu sânt atât de puternice, ca aici.

Flórea și zaharul sânt acele daruri permise, pe care femeile le pot primi. Una reprezintă nevinovăția candidă; alta e simbolul bunetății copilărești. Er despre femei se țice, că ele intrunesc ambele aceste însușiri. Este dar natural, că convențiunea socială a ficsat aceste doué obiecte spre a le puté dăruí unei femei.

Aceste sânt niște daruri nevinovate. Căci flórea veștețe și zaharul se topește. Cu tôte aceste fetele le atribuesc însemnătate mare, căci ele nu consideră darurile cum sânt acele, ci udpa cum și le intipuesc. De aceea mai mare efect produc florile trimise anonim, căci sânt niște motori puternici ai fantasiei.

Este adevărat, că mamele nu primesc salutarea înveluită în manta anonimității, căci ele sânt pentru situațiunea lămurită și lor nu li-i de salutare, ci le trebuie trimițetorul; dar parfumul florilor refuzate tot rămâne în memorie, în curiozitate și 'n vanitate.

Florile trimise 'n mod comun, sânt ordinare; cele trimise anonim, sânt romantice. Buchetul trimis

în mod obicînit, vine, se pune la vedere și veștețe; cel trimis anonim, vine, se refuză, dar învinge. Anonimitatea dispăre, dar romanticismul rămâne și cel ce intră 'n scenă în mijlocul acestei impresii, este un adevărat erou.

Dintre obiectele d'a se puté dăruí, sânt eschise cele de folos; de aceea putem să dăruim și — cărți. Inse numai în legătură de luc. Mobilele de salon nu sânt de folos, ci numai de luc; cărțile legate 'n aur trec în resortul mobilelor.

Inse dăruirea de cărți presupune o óreșcare intimă, căci în sfêșit cărțile și cuprins au, pentru care dăruitorul trebuie să primescă și respundabilitate, ér persóna căreia i se face darul — trebuie să-și dea voia.

Este mult mai delicată cestiunea, că ce daruri pot să dea femeile.

Femeia, ori ce dar să facă. dá un suvenir. Starea excepțională ce noi femeile ocupăm în viața socială, aicea se resbună.

Pretindem ca bărbații să ne recunoscă superioare, de aceea și darurile noastre, să le dăm chiar și unui prieten bun, sânt superioare darurilor ce-și dau alți prieteni buni.

Femeia nu pôte să *cumpere* un dar, căci cumpărarea o costă parale, dar de regulă femeia nu câștigă parale, deci darul cumpărat pe banii bărbatului său ai părintelui nici nu se pôte considerá drept darul ei.

De aceea este o regulă de obște sancționată, că femeia numai lucru de mână pôte să dăruescă, decă nesmintit trebuie să facă dar.

În realitate însemnătatea lucrului de mână nu e de fel mai mare, decât a darului făcut de bărbați, căci și ei ș-au câștigat cu lucrul minții său a brațelor paralele pe care au cumpărat darurile; dar ce să faci, noi femeile credem — și bărbații sânt de aceeaș părere — că câteva impunsuri de ac prețuesc mai mult decât ce se produce cu sudórea feței.

Crăciunul și anul nou sânt serbători familiare. Acum ș-acela se simte membru al familiei, ce nu mai e poștit la mēsa noastră. Darurile ce se dau cu privilegiul acesta pot să fie mai intime, decât cele ce se dau altădată, căci sentimentul familiarității și sentimentalismul, ce respiră acesta, apropie pe ómeni de olaltă.

Bunul gust totdeuna știe să ficese marginile, de după care acésta intimitate permisă ar deveni o imbulzélă necuviinciosă. Bunul gust este firul roșu ce se trage prin arta d'a face daruri și 'n a cărui nume incheiu și eu aceste șire.

Marta.

Bonbone.

Un dialog ciudat.

Henri Heine a țis că Germania »eră o țară care se numia Müller.« Așá dar, istorisește dl Müller din Paris; un parisian sosește la Frankfurt pentru a se p'una din prietenii sei care se chemá Muller. Din nenorocire, nu-i șcica adresa.

— Am să me duc la poștă, țise el, și are să mi se dea adresa.

Merge prin urmare la poștă, și dial și următor începe între el și unul din funcționari

— Me rog, dle.

— Ce poștiți?

— Adresa unuia din prietenii mei care se cheamă

Müller.

— Müller? Sânt 67!

— Da, dar al meu are 4 copii.

— Sânt 33, cari au câte 4 copii.

- Da, dar al meu este înșelat de soția lui.
 — Toți sunt înșelați de soțiile lor!

La tragerea în țintă.

Un căpitan cătră un recrut care n'a putut să tragă în țintă:

— Nedibaciu ce ești! Dă-mi pușca și privește; este foarte simplu.

Apoi, trage și nu lovește în țintă. Fără să-și părădă cumpetul, adaugă:

— Ai vădut? Ecă cum ai făcut dta. Acum bagă de samă!

Trage din nou și glonte intră în pământ la distanță de dece metri dela țintă.

— Ecă cum fac alții.

In fine lovește în țintă. Atunci, cu tonul cel mai natural:

— Și etă cum trebuie să faci dta!

Copiii altora.

Dl X... un celibatar cam în vârstă, se duse să petrecă sêra într'o familie unde se aflau numeroși copii.

— Ce frumoși copii aveți, scumpă dómna, șise el stăpânei de casă. Îți vine să-i mânânci.

— Uite! eu credeam că nu-ți plac copiii.

— Dar, scumpă dómna, îmi plac la nebulie copiii altora...

— Atunci, respunse dómna, fără să se gândescă prè mult, de ce nu te însori?

Tatăl nostru!...

— Veți ilustrațiunea din nr. acesta. —

Nu este nici o iubire atât de puternică, atât de mare, ca iubirea mamei. Tóte celelalte iubiri pot să trecă, numai iubirea mamei nu se stînge 'n veci.

Acésta iubire incepe la légân și urmează până dincolo de mormânt. Din ziua primă și până 'n cea din urmă, copilul i este tótă grigea, tótă cugetarea, tótă bucuria și tótă nefericirea.

Și câte bucurii... Când copilul incepe a vorbi, când prinde a umbla! Ce momente dulci sînt aceste!

Mama bună mai întîiu îl invetă rugăciunea. Sêra când se culcă, copilul sêu copila trebuie să rostescă întîiu rugăciunea Domnului.

Și ilustrațiunea din nr. acesta infătoșeză un astfel de moment. Mama bună își invetă fetița să dică:

— Tatăl nostru!...

I. H.

Literatură și arte.

La istoria renașterii României. Dnii Ghenadie Petrescu episcop de Argeș, Dimitrie A. Sturdza membru Academiei Române și Dimitrie C. Sturdza publică la București o carte de cea mai mare importanță. Titlul ei este: »Acte și documente relative la istoria renașterii României.« Publicațiunea acésta cuprinde întemplerile din care s'a născut reshoiul Crimei și care au avut de rezultat tractatul de Paris din 1856, precum și acele prin care au trecut Români pentru a-și pute exprime în tótă libertatea dorințele și voînțele lor și a le da un început de executare. Acésta periódă istorică incepe în 1850 cu cestiunea Locurilor Sfinte din Palestina și sfêrșește în 1859 cu in-doita alegere a lui Alesandru Ioan I. Volumul I cuprinde o prefată care espune starea legală și politică a Principatelor române înainte de tractatul de Paris și semnificarea acestuia pentru dênsele, pre-

cum și o enumerare cronologică a tuturor faptelor și documentelor acestei epoci, pentru a servi la înțelegerea amênuntă a întemplerilor; ér volumul din urmă, afară de o espunere a luptei susținute de România pentru a ajunge la rezultatul in-doitei alegeri, va cuprinde și un registru alfabetic. Documentele ce se publică, sînt foarte numeroșe și de aceea publicațiunea are proporțiuni insemnate. Cele 7 volume, ce se publică, vor cuprinde peste 2,500 documente, în cea mai mare parte inedite. La prima a fiecării luni va aparé un volum, încât la 1 noiembrie va eși volumul din urmă. Fiecare volum se va compune de cel puțin 70 côle de tipar și va costă 15 lei noi. Doritorii de a și-l procură, se vor adresă dlui Dimitrie A. Sturdza, București, strada Mercur 11.

Legile României. Au aparut la București trei-deci de fascicole din »Colecțiunea legilor României«, de dl C. Șerbescu. Fascicolele aparute conțin: Constituțiunea din 1866, codicele civil, codicele de proceduri civile, codice de comerț, codicele penale, codicele de proceduri penale, codicele de justiție militară, codicele silvic, legea pentru înființarea curții de cassație, legea pentru cassa de dotații, legea asupra presei, legea pentru înființarea curții de compturi.

Notițe asupra Bêrladului. Sub acest titlu a publicat dl Alesandru Papadopol-Calimach, distinsul membru al Academiei Române, o broșură de 114 pagini, în care se ocupă de originea și istoria orașului Bêrlad, începând din întunericul timpurilor. Broșura a aparut la Bêrlad în editura librăriei Catzafany. Preț 1 leu.

Diare noue. *Oltenia Liberală* va aparé în cùrând la Craiova, ca organ al naționalilor-liberali. — *Fortuna*, organ pentru comerț, industrie, marină și finanțe, a aparut la Galați.

Teatru și musică.

Subvențiune operei italiene. Precum se știe, la București nu există încă operă română. Înainte de 2—3 ani s'a făcut încercarea d'a compune una, înse n'a izbutit, căci — precum prè bine șise »Fântâna Blandusiei« (format mare) — acolo artiștii români sînt întimpinați cu rigóre, ér mediocritățile străine sînt primite cu entusiasm. Neizbutind atunci deplin opera română, lumea s'a așteptat, ca guvernul să-i propună o subvențiune, care să-i dea spriginul pentru existența sigură. Cu subvențiune se putea compune o bună operă română, angajându-se toți artiștii noștri și restul suplinindu-se cu artiști străini. Guvernul înse nu ș-a adus aminte de crearea operei române; astfel aceea a cădut și artiștii noștri au fost siliți să ia lumea 'n cap. Și acuma, etă ce aflăm din »Românul«: Un număr de 30 de deputați au iscălit următorul proect de lege, depunându-l la biuroul Camerei. O sumă de 80.000 lei se va inscrie regulat în budgetul Statului pe fiecare an, în curs de 5 ani, ca subvențiune ce se dă teatrelor de operă din București și Iași și anume: 55,000 pentru opera din București și 25,000 pentru cea din Iași. Pe lângă acésta subvențiune, dl ministru de culte și instrucțiune este autorizat a da gratis impresariilor sala teatrului, împreună cu decorurile și costumele existente, precum și veri-ce alte accesorii teatrale. Primăriile din București și Iași sînt obligate a da gratis impresariilor luminatul și încălditul salei. Dl ministru de culte și instrucțiune publică este autorizat a contractă de bună voe cu unul sêu doi impresari pentru darea în întreprindere pe 5 ani a teatrului de operă din București și Iași, și a stipulă în contract și caet de sarcine tóte condițiunile ce va crede mai

nimerite pentru o bună execuțiune și îndrumare spre introducerea operei naționale. Care va să zică, s'au găsit 30 de deputați, cari vreu să se risipescă pentru operă străină 80,000 lei; dar nu s'a găsit nimene, care să fi propus pentru arta română nici un gologan. Ne place a crede, că sentimentul național al majorității deputaților nu va aderă să se realizeze acest blamagiu. Votați 80,000 lei pentru opera română și tot sufletul de român ve va aplaudă!

Societatea dramatică din Iași, nefind sprigină de fel, a vrut să părăsescă Iașul, pentru a da o serie de reprezentațiuni în Botoșani și apoi în alte orașe. În privința acésta »Românul« publică din Iași: »Eră, în adevăr, vorba să se facă acésta încercare, față cu neîncurajarea și indiferența publicului, atât de mari, încât de multe ori la cassa teatrului nu se vindea un singur bilet de intrare. Trei zile s'a discutat în comitet acésta chestie și în urma acestor discuții s'a renunțat la ideea plecării, membri comitetului și majoritatea societărilor convenind a continua cu reprezentațiile începute aici. Ceea ce face pe societari să sperie că acésta ultimă silință va fi încoronată de succes, este ideea emisă de dl Constantinian — unul din membri comitetului — de a se pune mișcarea artistică pe viitor sub patronajul unui comitet de dame din societatea ieșenă. Mai multe dame ar fi primit chiar de pe acum acésta sarcină, grea dar frumoasă și folositoare, care va asigura, sperăm, societărilor și celorlalți artiști angajați puțința de a trăi, er noue, publicului, mulțumirea de a avé teatru și pentru restul stagiunei.«

Concert în Caransebeș. Societatea română de cântări și de muzică din Caransebeș va arangia acolo în sera de Săn-Văsiu, la 31 decembrie v. (12 ianuarie n.) un concert în sala cea mare dela otelul Lichtnecker, cu următoarea programă: 1, »Cântec estășesc«, cor de bărb. de E. Mandiczevsky. 2, »Suspînul«, cântare populară, arangiată de A. Sequens. 3, a) »Serenada fluturului« pentru tenor cu acompaniament de piano, de E. Caudella. b) »Aș vré« romanță pentru tenor de C. Decker, ambele cântate de D. Terfaloga. 4, »Salutarea patriei« cor de bărb. de ***. 5, »Blăstematul«, cântare populară arangiată de A. Sequens. 6, »Graiul părintesc«, cor de bărb. cu solo de bariton de S. Engelsberg.

Concert în Brașov. Reuniunea română de gimnastică și cântări din Brașov va oferî și 'n ajunul anului nou un concert pentru publicul de acolo. Corul, după cum aflăm din »Gazeta Tr.« va cântă, sub conducerea dlui Nicolae Popovici, »Hora« de Dima și balada »Crăeșa ielelor« de N. W. Gade. Partiele de solo vor fi cântate de dómna Carolina Lengeru, dșóra O. Popovici și dl Trajan Muresan. Dșóra Elena Florian, fiica dlui president dela tribunalul din S. Odorheiu, escelenta pianistă, despre care s'a scris mai de multe ori în colónele foii nóstre, asemenea și-a promis concursul, ceea ce de sigur va redică prestigiul artistic al concertului.

Produțiune musicală și teatrală în Seliște. Corpul învățătorese dela școla gr. or. din Seliște, a dat o produțiune musicală teatrală împreună cu joc, mercuri în 27 decembrie st. v. Programa a fost: 1, »Audiți acolo«, cântată de elevii și elevele școlei. 2, »Oda ostașilor români«, declamată de o elevă. 3, »Cine trece Oltul mare«, cântată de elevii și elevele școlei. 4, »Toporul și pădurea«, declamată de un elev. 5, »Între pétra Detunată«, cântată de elevi și eleve. 6, »Mórtea lui Mihai Vitezul«, declamată de o elevă. 7, »Doi învățacei«, declamată de un elev. 8, »Eu aveam odată dréptă avuție«, cântată de elevi și eleve. 9, »Pétra din casă«, piesă într'un act de V. Alecsandri, jucată de corpul învățătorese pe lângă con-

cursul altor persoane din loc și giur. 10, »Étă hora se porneșce«, cântată de diletanți. 11, Cină în comun. 12, »Petrecere cu joc.«

Musicalii româneșoi. La societatea »România-Jună« (Viena, IX Pelikangasse nr. 15.) se află de vândare în beneficiul ei; »Fleurs roumaines« (polka française) de Ed. Strauss 50 cr.; »Camelii« (vals) de Porumbescu 50 cr.; »Visuri« (vals) de T. cav. de Flondor 50 cr.; »Dina Dunării« (polca maz.) de Porumbescu 30 cr.; »Pasiuni« (vals) de I. Popanicol 50 cr.; »Les Gracieuses« (polka maz.) de I. Popanicol 50 cr. »Cântece studenteșci« de Porumbescu 20 cr.

Biserica și școlă.

Șoiri bisericeșoi și șolare. Pr. SS. episcopul Caransebeșului, Nicolae Popea, a adresat clerului seu, cu prilegiul sêrbătorilor Crăciunului, anului nou și sfântului Botez, o pastorală, prin care combate lenea, beția și luesul. — La facultatea teologică din Blaș s'a introdus catedra de liturgică, oratorie sacră și de filosofie.

Crăciunul în Oradea-mare s'a serbat cu pompă cuviincioasă. În catedrala gr. c. a pontificat énsuș Pr. SSA părintele episcop Mihail Pavel, asistat de toți canonicii și de alți preoți; predica ocașională a fost rostită de Rds. domn canonic Paul Vela, ascultat cu sete de biserica plină de credincioși, căci predica a fost potrivită și compusă în o bună limbă populară; cântările liturgice le-a executat corul vocal al seminarului de băeți, întărit cu preparandiști, în deosebi a surprins pe toți frumoasa compoziție: »Rădicat-am ochii!« — În biserica gr. or. a pontificat Rds. domn vicar episcopesc Ieroteiu Beleș, asistat de toți preoții; ér părintele protopresbiter Toma Păcala a ținut predica ocașională, despre însemnătatea acestei mari sêrbători. Biserica a fost plină de popor și de inteligență.

Caritatea în Brașov. Comitetul parochial dela biserica sf. Nicolae din Brașov-Scheiu a împărțit în ajunul Crăciunului haine școlarilor săraci din Scheiu, în preț de 500 fl. Impărțirea s'a făcut cu mare solemnitate; în numele comitetului parochial s'a rostit o cuvântare, ér corul bisericesc dela biserica sf. Nicolae a executat câteva cântări bisericeșci. Tot atunci a împărțit și Reuniunea femeilor române hainele de Crăciun ale copiilor săraci din Brașov.

Lucrul de mână în Bucovina. »Tel. Rom.« scrie, că părintele Epaminonda Dracinschi din Șcheia carele a participat la cursul de impletituri de Prătăuțul nou, a introdus deja impletiturile la școla parochia sa. Acest început l'a făcut cu aprobarea natului școlar districtual și încă în mod obișnuit pentru elevi. Părintele Dracinschi énsuș înștează impletiturile, fără nici o remunerațiune. Corul școlă, cum și poporul, sânt foarte prevenitori și se ocupă cu impletituri.

Ce e nou ?

Avis. Numerul acesta e primul noster, la care alăturăm și cuprinsul anual, e cel de urmă 'n anul 1889. Neavând alte fonduri la dispoziție și fiind avisați numai la spriginul publicului, rugăm pe toți aceia cari vreu serios a ne sprigini, să binișească și înște abonamentele în săptămâna viitoare. Es aceia cari nu au achitat costul nici pentru trecut, de sigur se vor intra, decât cu acest numer le sistăm esperanța.

Hymen. Dl George Iancovici din Iași, oș. al episcopului în comuna Monostor, protopresbiterul Bisericii, s'a

logodit cu dșora Sofi Blajovan, fiica reposatului preot din Hodoș. — *Dl Iuliu Prikl*, subjude r. la judecătoria r. din Tim. a s'a fidanțat cu dșora Ana Bica, fiica dlui Ioan Bica, notar cercual în Mărăuș, comitatul Bihărei.

Sera de Sân-Văsiu. *Românii din Oradea-mare* vor serbă ajunul anului nou prin o cină comună în sala otelului Arborele-verde, unde cei mai mulți au promis a se presintă. Este de dorit ca această convenire frățească să fie prelușul unei renviări a vieții sociale române din țara noastră. — *La Sibiu* tot în aceea seră se va aranja în localul Casinei române o intrunire cu joc, la care s'a invitat întreaga inteligență română de acolo.

Șciri din Bihăria. *Dl Aloisiu Nistor*, noul protopretor al cercului Leica, a fost întâmpinat cu bucurie de către populațiunea din acele părți; elasa inteligență i-a dat în duminica trecută un banchet, la care în numele notarilor l'a salutat notarul din Lazuri dl Mihai Popescu. — *Alegerea de notar din Vasad*, la care a vctat numai protopopul gr. c. Paul Pop și cărcimarul, ăr ceialalți au eșit, s'a întârit de congregația comitatensă. — *Alegerea de notar în Cheșa*, făcută încă astă-veră, a fost nimicită de minister; alesul a fost dl Traian Moga, fiul părintelui protopresbiter Ilie Moga din Răbăgani. — *Dl Ioan Albu* e numit cancelist la protopretura din Mărgita.

La tabla reg. din Tergul-Mureșului sunt împărțiți pentru anul 1890 juđii Petru Pipos și Andrei Frâncu la senatul civil; juđii Ioan Mezei și Alexandru Onaciu la senatul criminal; judele Iosif Pop la senatul miest.

Șciri militare. Colonelul Avram nobil de Cassan, comandantul reg. 31 de inf., s'a retras în pensiune. Sublocotenentul în rezervă Sava Raicu dela reg. 50 de inf.; capelanii militari cl. 2 în rezervă: Ion Bozac, George Tapos, Ilie Farcas alias Lupu, Adam Groza, Sabin Coroian, Stefan Matei, Sofroniu Oltén; locșitorul de med. asistent în rezervă Victor Stoica de Venetia inf. dela spitalul garnisonei nr. 22 din Sibiu: sunt țpeuți în rezerva honveđimeii. Cadetul honved în rezervă George Popovici dela semibrigada 24 e înaintat cu điuva de 1 ianuarie 1890 la gradul de sublocotenent în rezerva honveđimeii.

Din comitatul Hunedórei ni se scrie, că și dl Paba Borha a fost ales protopretor, la Ilia, unde a funcționat ca atare și pân' acuma. Alegerea asta nu s'a amintit în nr. trecut al foii noastre, căci nu o găsim în điarele străine.

O reunione nouă. Ministerul reg. ung. de interne a provăduț cu clausula de aprobare statutele reuniri de ajutorare »Vasile Nascu« din Năseud.

Carneval.

Balul român din Arad se va aranja la 1 februarie 1890 st. n. în salele otelului »Crucea albă« în favorul școlarilor români lipsiți de mijloce. Dr. Virgil Bogdan, president. Dr. Silviu Moldovan, secretar. Dr. George Popovici, cassar. Cornel Ardelean, dr. George Chicin, dr. Aurel Demian, Iuliu Herbay, dr. Iuliu Măra, dr. Cornel Nicóra, Valeriu Petco, Stefan M. Petcovici, dr. Petru Pipos, dr. Stefan C. Pop, Nicolae Șerban, dr. Ioan Trăilescu membri comitetului arangiator. Bilet de persoană 3 fl., de familie 5 fl.; — bilete de galie: rândul I. cu 3 fl., al II-le cu 2 fl., al III-le cu 1 fl. Biletele se capetă pe lângă presintarea invitărei cu 2 đile înainte de bal la »Crucea albă«, ăr se dă la cassă. Inceputul la 9 ore seră. Suprasolviri se primesc cu mulțamită și se eviteză în public.

Balul românesc din Sibiu, care și 'n carnevul viitor se va aranja de către Reuniunea femeilor române de acolo, se va ține la 15 februarie n. în sala otelului »Impăratul Romanilor.« Venitul curat și de asta-dată e destinat în favorul acelei reuniri, care în adevăr merită cea mai căldurosă spriginire a publicului nostru.

Bal în Rășnov. Societatea plugarilor români din Rășnov, lângă Brașov, a dat acolo mercuri în 27 decembrie (8 ianuarie) bal în sala otelului mare. În paușă corul vocal al plugarilor a eșecutat câteva piese. Venitul curat a fost destinat în folosul corului vocal al plugarilor de acolo.

Oglinda lumei.

Impărătesa Augusta, vėduva împăratului Wilhelm I al Germaniei, a murit la Berlin în 7 ianuarie. Reposata a fost fiica marelui duce Carol Frideric de Sachsen Weimar și a marei ducese Maria Paulowna și s'a născut la 30 septembrie 1811 în Weimar; ea s'a logodit cu prințul Wilhelm, care mai târđiu a ajuns rege al Prusiei și împărat al Germaniei, la 11 februarie 1829, s'a cununat la 11 iunie al aceluiaș an. Au trăit împreună până 'n anul trecut. Au avut un fiu, fostul împărat Frideric și o fată.

Microbiu amorului. După cum spun điarele americane, un doctor din Chicago a descoperit microbiu amorului. Făcend încercări, inoculând cu acești microbi, esperința a reușit pe deplin. Dla inoculat p'un om de 50 ani și efectul s'a vėduț imediat. Și-a pus dinți, căci îi lipsiau mai mulți, ăr la croitor a poruncit un costum de linie de modă. A înoculat apoi o fată bėtrână. Ș-asupra ei baccilele au avut un efect imediat. Ea a spart cu un drug de ter în care își păștră economiile, ș-a cumpărat pėrucă și ș-a luat un profesor tiner care să o învețe musica. Cu totul alt efect are baccilul asupra tinerilor. Un băiat de 17 ani inoculându-se, și-a perdut așă đicend firea: s'a aședat acasă într'un coș cu oue. ăr un fotograf după ce a fotografiat o tineră fată, a sărutat posa udă încă încat eră să, se otrăvescă. O doică tineră a voit să dea afară din lėgăș copilul și să pună în locul lui o pisică. Dar a pățit-o: stăpăna a dat-o pe ea afară. Autoritățile comunale au intervenit și au oprit pe doctor să mai inoculeze.

Copii bėtrâni. Margareta Krobicowna, din Comno, în Rusia, se mărită la vėrsta de 95 ani cu Caspard Raycourt în etate de 105 ani, de origine frances. Din această căsătorie se născură trei copii: 2 băiți și o fată. Pėrul acestor copii înalbi cu totul la vėrsta de 15 ani. Ei n'au avut nici odată dinți și ginginele lor aveau acelaș aspect ca și la bėtrâni cu dinți căđuți. De și erau destul de desvoltați, aveau înșe spețele ingheboșate și fața brăzdată de increțituri întocmai ca și la bėtrâni. Erau ferte serioși și aveau tôte apucăturile ómenilor înaintați în vėrstă. Fapt autentic.

Poetul rus Uspenski Nicolai s'a sinucis în đilele acestea. Causa sinuciderii se đice, că a fost miseria. Uspenski cu 40 de ani înainte de acesta eră considerat ca rivalul lui Turgenjef, dar firea lui nenorocită l'a impedeat de a-ș realiza speranțele. În strimțórea sa a început să pribegescă prin guvernamentul Moskva cãntând înaintea țeranilor cu vióra, în care eră forte. În timpul din urmă se dete la bėtură și în stare de »delirium tremens« s'a impușcat.

Deslegarea problemei matematice din nr. 37:

În butoiul cel dintėiu au fost 84: într'al doile 44 de nuci.

Deslegare bună primirăm dela dōmnele și domnișorele : Hortensia Suciū n. Paguba, Aurelia Popescu, Aurelia Cosma, Ludovica Tarca și dela dnii Const. Săghinescu, Aurel C. Domșa, Nicolae Coleș, Vas. L. Suciū.

Premiul a fost dobândit de dna Aurelia Popescu.

*

Deslegarea ghicitōrei de șac din nr. 38 :

Somnorose păserele
Pe la cuiburi se adună,
Se ascund în ramurile...
Nōpte bună, nōpte bună !

Dōr isvōrele suspinā,
Pecând codrul negru tace,
Dorm și florile 'n grădinā,
Dormi în pace, dormi în pace !

Trece lebēda pe apă
Între trestii să se culce,
Fie-ți āngerii aprōpe,
Somnul dulce ! somnul dulce !

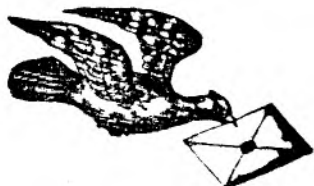
Peste-a nopții feerie
Se ridică mândra lună ;
Totu-i vis și armonie,
Nōpte bună !

Eminescu.

Deslegare bună primirăm dela dōmnele și domnișorele : Eufrosina Popescu, Maria Crișan, Iudita Popovici, Maria Simțion, Aurelia Cosma și dela domniū Nicolae Coleș, Romul R. Motorca, Aurel C. Domșa, Vasiliu L. Suciū.

Premiul fu dobândit de dna Iudita Popovici.

Poșta redacțiunei.

Dlui P. J. în T. Ne-am însemnat promisiunea și așteptăm împlinirea. La locul competent vom scrie.

Orfana. Ideile sânt frumoșe și strolele bine întocmite; dar stilul și rimele lasă mult de dorit.

Bistrița. Ș-acuma-s trei ani ne-ai scris tot asta; credem înse, că acuma ferminal nu se va prelungi. Încât pentru observațiune, ai multă dreptate; dar de multe ori iaci ce poți și nu ce vrei.

Abonament pe 1890.

Cu numărul acesta se încheiă anul 1889 și totodată un pătrar de secol, de când înființarăm foia acēsta.

De atunci și pân' acuma, chiar și 'n grele condițiuni de existență, am stărui neclintit să servim cu credință stēgul culturai naționale, la care ne angajaram.

Cu acēsta devisă vom intrā și 'n al cōpile pătrar de secol al existenței nōstre, respândind iubirea lecturai române și poleind gustul culturai naționale.

Rugăm pe toți amicii foii nōstre să ne spriginēscă în lucrarea acēsta și 'n anul viitor, rennoindu-și abonamentele de timpuriu și indemnând și pe alții la abonare.

Cei ce nu mai vor să aibă foia nōstră, precum și aceia cari nu pot sēu n'au obiceiul d'a plăti regulat înainte, binevoiescă a ne înștiință, ca să-îștergem din registrul abonațiilor, căci asemenea »abonații» numai ne incurcă socotelile.

Abonații din România pot să înită abonamentul în bilete ipotecare și în marce postale.

Favoruri pentru abonații. Abonații nōstri își pot comandā la noi următōrele scrieri de Iosif Vulcan, cu prețuri fōrte reduse: »Ranele Națiunii», roman în 3 tomuri, în loc de 3 fl., cu 100 cr.; »Noțele», tomul III, în loc de 1 fl. cu 50 cr.; »Miresa pentru mirēsă», comedie în 3 acte, în loc de 1 fl., cu 25 cr.; »Lira mea» poesii nouē, edițiune populară, în loc de 1 fl., cu 60 cr.; »Dela sate» novele și schițe, în loc de 70 cr. cu 40 cr.; »De unde nu eșe rentōrcere», roman de Adrien Gabrielly, tradus de Tit Bud, în loc de 1 fl. cu 25 cr. Tōte aceste scrieri, 8 tomuri, comandate deodată, costă 2 fl.

Asemene se ofere și portretul dlui Ioan Brătian, în loc de 1 fl., cu 25 cr.; portretul reginei României în costum național, în edițiune de lucș 25 cr. în edițiune populară 10 cr.

Ca dar pentru dame recomandăm »Lira mea» poesii nouē de Iosif Vulcan, un volum, 15 cōle, edițiune de lucș 3 fl.

Din scrierile : Sclavul Amozului, Poesii, Pantofarul Român, Tanda-Manda, Cavalerii Noptii nu m'avem nici un esemplar.

Redacțiunea Familiei.

Picături de Maria-Zell pentru stomac,
fōrte folositōre în tōte bōlele de stomac.

Vindecă : lipsa de apēt și înținea stomacului, respirațiunea mirositoare, pătăditate, răcelile, colica, catarul de gât și acrēla 'n gât, gâlbănarea, grēța, vērșor, durerile decap (dēcă provin din stomac), durerile destomac, încuetura, îngreunarea stomacului, hemo-roidele etc. Prețul unei cutii de picături de Maria-Zell învențiune, instrucțiune pentru folosință 40 cr.; duplă 70 cr. Expedițiunea centrală prin farmacistul Carl Brady, în Fench (Moravia.)

Avertisment ! Verificați picături de Schutzmarke. Maria-Zell pentru stomac se găsește și se imităză mult. Semnul veritabilității este, că în cutie se găsește un scut și se imităză în hârtie roșie, prevădit cu marca de sus și să aibă regulile de întrebuințare, mai omțose, că este tipărită în imprimeria lui H. Gusek în Krems.

Hapuri purgative de Maria-Zell.

Aceste hapuri (pilule) care de mulți ani se învențiază cu cel mai bun succes contra lipsei de scaun și la tuse, se falsifică mult. Cumpărătorul să fie atent la marca de mai sus, ca să nu se înșelă și la subscrierea farmacistului C. Brady, Krems. Prețul unei cutii 20 cr., 6 cutii 1 fl. Dēcă banii se triant înainte, se expediază franco : 1 sul cu 6 cutii 1 fl. 20 cr., 2 suluri 2 fl. 20 cr.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell nu sânt niște lēcūri simple. Instrucțiunea se află în regulile de întrebuințare care se arde în fiecare sticlă și cutie.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell se află de vëndare : în Oradea-mare la farmacistii : E. Ember, Lud. Molnár, George N. și Carol Bleyer, Ales. Heringh și la misericordiani; în Bencău la farm. Geza Tamásy, în Kis-Marja la farm. Fr. Galassy, în Komádi la farm. G. Scholtz; în Salonta la farm. L. Kócsy și Fr. Podráczky.

13-43

Călindarul săptămânei

Diua sēpt.	Călindarul vechiu	Călind. nou	Sōrole
Dum. înainte Botezului Ev.	Marcu c. I, gl. 6, v. 12	gl. 6, v. 12	res. ap
Duminecă	31 Cuv. Iosif	12 Reînălțare	7 46 / 4 32
Luni	1 <i>f</i> Tairca imp. si S. V.	13 Ilac	7 46 / 4 32
Mărti	2 Silvestru	14 Febr.	7 45 / 4 33
Mercuri	3 Prof. Malachia	15 Martie	7 45 / 4 35
Joi	4 Sob. 70 Apostoli	16 Martie	7 43 / 4 37
Vineri	5 Teop. si Teona	17 Anul nou	7 42 / 4 39
Sămbătă	6 <i>f</i> Botezulu Dlui	18 Pri.	7 41 / 4 41

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Otto Hugel în Oradea-mare.